
ಅಧ್ಯಾಯ - ೭
ಉಪಸಂಹಾರ

೭.೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು

೭.೨. ಮುನ್ನೋಟ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨

ಉಪಸಂಹಾರ

೧೯೪೦ರ ದಶಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದುವರೆಗೂ ಉಚ್ಚಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು, ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರವೇಶ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಅತಿಯಾದ ವೈಭವ, ಅಶ್ಲೀಲ ಮಾತು ಹಾಗೂ ಅಬ್ಬರದ ಸಂಗೀತದ ಕಾರಣ ಬೇಸರಗೊಂಡ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಭಾವ, ಹೊಸದರ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀರಂಗ, ಕೈಲಾಸಂ, ಪರ್ವತವಾಣಿ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿ ನಗರ, ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹರಡಿ ಕೊಂಡಿತ್ತಾದರೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಂಪನಿನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಮಸುಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿದ್ದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಂಪನಿನಾಟಕಗಳೇ ಮನರಂಜನೆಯ ಸಾಧನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಕರು ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಯತ್ತ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಸಂಕ್ರಮಣದ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿಯೇ ೧೯೪೯ ರಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯ ಕಲಾಸಕ್ತರಿಂದ 'ಶ್ರೀ ನೀಲಕಂಠೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯ ಸೇವಾ ಸಂಘ' ಉದಯವಾಯಿತು. ವೃತ್ತಿನಾಟಕಕಂಪನಿ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವವಾದಿ ನಾಟಕಗಳೆರಡರ ಸಮೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಈ ಸಂಘ ೧೯೫೩ ರಲ್ಲಿ ಷಾಜಹಾನ್ ನಾಟಕವಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಾಗೂ ಇಂಡಿಯಾದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಧ್ಯಾಯ ಆರಂಭಿಸಿತು. ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗ ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ರಂಗಭೂಮಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ನೀಡಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಮತ್ತು ನೀನಾಸಂ ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಬರಲಿಲ್ಲ.

೧೯೮೦ ರಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಂ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ, ೧೯೮೩ ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಟ್‌ನ ಧನಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಜನಸ್ಪಂದನ, ಶಾಲಾರಂಗ ಯೋಜನೆ, ೧೯೮೫ ರಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಂ ತಿರುಗಾಟ, ೧೯೯೧ ರಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಬಿರ ಹಾಗೂ ೨೦೦೧ ರ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಕನ್ನಡಿ ಮೊದಲಾದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೀನಾಸಂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಿಂದ ನಿರಂತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದ, ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭದ್ರವಾದ ನೆಲೆಯೂರಿತು. ೧೯೮೫ ರಿಂದ ೨೦೦೬ ರ ವರೆಗೆ ೨೧

ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೭೧ ನಾಟಕಗಳ ೨೮೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ೨೩೩ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವುದು ಸಣ್ಣ ಸಾಧನೆಯೇನಲ್ಲ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ನೀನಾಸನ ಕೇವಲ ಈ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತೊಡಗಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆ, ಅನುವಾದ, ರೂಪಾಂತರ, ಪ್ರಕಾಶನದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೂ ತೊಡಗಿ ಕೊಂಡರು. ೧೯೫೮ ರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಧನಂಜಯನ ದಶರೂಪಕವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ೧೯೭೦ ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನಾಟಕಗಳ ಅಗತ್ಯ ಕಂಡಾಗ ಭಗವದಜ್ಜುಕೀಯಮ್, ಸೂಳೆಸನ್ಯಾಸಿ, ಅಂಚೆಮನೆ, ತಾಯಿ, ಲೋಕಶಾಕುಂತಲ, ಅಥೆನ್ಸ್ ಅರ್ಥವಂತ ಮೊದಲಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆಯವರಿಂದಲೂ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿಯೂ ಸೈ ಎನ್ನಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಷಾಜಹಾನ್, ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯಾ, ಬಕ, ಫಾಸಿರಾಂ ಕೊತ್ವಾಲ, ಲೋಕಶಾಕುಂತಲ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ೨೩ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ೧೯೫೩ ರಿಂದ ೧೯೮೬ ರ ವರೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೫೭ ರಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಆರಂಭಿಸಿದ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಧಾರವಾಡದ ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೫೫೦ ಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

ಇದುವರೆಗಿನದು ರಂಗಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹರಡುವ ಕೆಲಸವಾದರೆ ಸದಭಿರುಚಿಯ ಚಿತ್ರಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹರಡುವುದರಲ್ಲೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ನೀನಾಸನ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಧನೆಗೈದಿದೆ. ೧೯೭೨ ರಲ್ಲಿ ನೀನಾಸನ ಚಿತ್ರಸಮಾಜ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ೧೯೭೭ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಗ್ರಾಮೀಣ ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವವನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರ ಸಮಾಜ ನಡೆಸಿತು. ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಹೃದಯತಾ ಶಿಬಿರ ನಡೆಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅದೇ ೧೯೯೦ ರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅವರು ೧೯೭೦ ರಿಂದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಚಿತ್ರ ಸಂಬಂಧಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಮಹಾನೌಕೆ, ಬೈಸಿಕಲ್ ಥೀವ್ಸ್, ರಶೋಮೊನ್, ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ, ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಿರೋಶಿಮಾ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಗೂ ದುಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಮತ್ತು ನೀನಾಸನ ರಂಗ, ಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹರಡುವುದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿವೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಬಂಧದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿನ ಆಶಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಸಂಶೋಧಿಸಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಪರಿಸರ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದವರಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ೧೯೮೨ ರಲ್ಲಿ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಹವ್ಯಕ ಸಮ್ಮೇಳನದ ವಿರೋಧಿಸಿ ಕರಪತ್ರ ಹೊರಡಿಸಿದಾಗ ಆ ಭಾಗದ ಯಾವ ಹವ್ಯಕರೂ ಸಹಿತ ಇವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ೧೯೯೦ ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ವ್ಯಸನದಿಂದಲೇ ನಡೆದ ಜಾಗೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಅದರ ವ್ಯಸನದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದರು. ಅಡಕೆಬೆಳೆಗಾರರಾದರೂ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು 'ಅಡಕೆಯ ಮಾನ' ಲೇಖನದ ಮೂಲಕ ಮೊದಲು ವಿರೋಧಿಸಿ ಬೆಳೆಗಾರರ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯಸ್ಪರ್ಧೆ ನಡೆಸುವಾಗ ವಿರೋಧಿಸಿ ಲೇಖನ ಬರೆದರು. ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಅವರ ನಿಲುವುಗಳ ಕುರಿತ ಪತ್ರಗಳು, ನೈಜೀರಿಯಾದ ಕಪ್ಪು ನೆರಳು, ಅಣುಸ್ಫೋಟ ಹಾಗೂ ಸಂಸದರ ನಿಧಿ ದುರ್ಬಳಕೆ, ಗುಜರಾತ್ ಗಲಭೆ, ಕ.ಸಾ.ಪ. ಕ್ಯಾನಸರಿಗೆ ಮದ್ದು ಬ್ರೂಕ್‌ಮಹಾಶಯನ ಆಧುನಿಕ ಅಶ್ವಮೇಧ, ಮಹಾಚೈತ್ರ ಪಠ್ಯವಿವಾದ, ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಗತಿಪರರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದವು.

ಕುದುರೆ ಮುಖ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ತುಂಗಭದ್ರೆ ಉಳಿಸಿ ಹೋರಾಟ, ಆಗುಂಬೆಯಲ್ಲಿನ ರೆಸಾರ್ಟ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಿಡದಿ ಬಳಿಯ ಜಪಾನ್ ಟೌನ್‌ಶಿಪ್ ಯೋಜನೆ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟ ಸೇರಿದಂತೆ ಅವರ ಅನೇಕ ಹೋರಾಟಗಳು ಜನಪರವಾಗಿವೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದ ವೇದಿಕೆಯ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಬರೀ ಭಾಷಣ, ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕವೂ ತಮ್ಮ ನೈತಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಬದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿದ್ದಾರೆ. 'ಭೂತದ ಸವಾಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಜವಾಬು' ಲೇಖನ ದಲಿತರು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಬರಿ ಮಸೀದಿ ಕೆಡವಿದ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಸಹಿಸದ ಅವರು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಕೆಡಹುವುದನ್ನಲ್ಲ; ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದ ಈ ತವಕ ತಲ್ಲಣಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಸ್ಪಂದನ ಹಿಂದೂವಾದ ಅಥವಾ ಮತೀಯ, ಒಂದು ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರದೆ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಪರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾವ್ಯ ಸಂಕಲನ ತಂದಿರುವ ಅವರು ಜನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಸಂಪಾದನೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಪನ ಕಾವ್ಯ, ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಕಾದಂಬರಿ, ಕುವೆಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಬರೆದ ವಿಮರ್ಶೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಕುರಿತ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ , ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದುವರೆಗೆ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತರ ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗ, ಲೋಕ ಶಾಕುಂತಲ, ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ, ನಾಟಕ ಹಾಗಂದರೇನು? ಮೊದಲಾದ ರಂಗಭೂಮಿ ಸಂಬಂಧಿ ; ಈ ಶತಮಾನದ ಹೊಸ ಭಾಷೆ , ರಶೋಮೊನ್, ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಿರೋಶಿಮಾ ಮೊದಲಾದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಬಂಧಿ ಬರಹಗಳು, ಶ್ರೀಮತಿ ಮೇರಿ ಸೇಟನ್ (ನೆಟ್ಟು ಹೋದವಳು), ಟ್ರಿಲ್ಸ್ ಬೆನೆವಿಟ್ಸ್, ರಾಮಪ್ಪ , ಸುಬ್ಬರಾಯರು, ಮತ್ತಿತರರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಘ ಜೀವನದಿಂದ ಗುಲಾಮಗಿರಿಗೆ, ಝೆನ್ಗೆ ಬರೆದ ತೋರು ಬೆರಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಮುನ್ನುಡಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವುದು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಸರಳ, ವಿನಯ ಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ , ಸಂಘಟನಾ ಚಾತುರ್ಯ, ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟೇ ವ್ಯವಹಾರ ಬುದ್ಧಿ, ಮುಂದಾಲೋಚನೆ. ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗಿನ ಸಹಚರ್ಯ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದ ಅವರ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ. ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಉದಾರತೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು, ತಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ತಮಗೇ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಕಂಡು ಬಂದಾಗ ಅದರಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುವುದು, ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಹಸದಸ್ಯರನ್ನು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ನಡೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು, ತಮಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಿಷ್ಠೂರವಾದರೂ ನೇರವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಮೊದಲಾದ ಈ ಗುಣಗಳು ಅವರನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿವೆ.

2.0. ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು:

- ಇದುವರೆಗಿನ ನನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಿವು.
- ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ 'ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ತರುಣರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ, ಗ್ರಾಮೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು 'ಗ್ರಾಮಗಾಂಧಿ' ಎನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹುಟ್ಟಿದ ಊರನ್ನೇ ನೆಲೆಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಹೆಗ್ಗೊಡು ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮೀಣ

ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಈ ಮೂಲಕ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ನೀನಾಸಂ ಎಂಬ 'ವ್ಯಕ್ತಿ' ಮತ್ತು 'ಶಕ್ತಿ'ಗಳು 'ಹಳ್ಳಿ' ಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ 'ನಗರ'ಗಳಿಗೆ 'ಮಾದರಿ' ಎನ್ನಿಸಿದವು.

- ಜಾಗತೀಕರಣದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಎದುರಾದ ನೀನಾಸಂ ಮತ್ತು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ರಂಗಭೂಮಿ, ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಕಲೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದರು. ಸಮರ್ಥವಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು. ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾ, ಪುಸ್ತಕ, ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳ ಮೂಲಕ ಏಕ ಭಾಷೆ, ಏಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪರಿಭಾಷೆಗೆ ಸವಾಲೊಡ್ಡಿದರು.
- 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟಕ ಶಾಲೆ' (National School of Drama) ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೆ, ನೀನಾಸಂ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿತು. ಹೀಗಾಗಿ 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಂಗಭೂಮಿ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಕನ್ನಡವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಭಾರತದ ಹಲವು ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂಬುದು ಪರ್ಯಾಯವಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮ 'ಹಿಂದಿ' ಮಾತ್ರ 'ನಾಟಕದ ಭಾಷೆ' ಎಂಬುದು ಅಳಿಸಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದ, ಸ್ಥಳೀಯವಾದ ಭಾಷೆಗಳು ನಾಟಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಮೂಲಕ ಕೇಂದ್ರೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದರ ಮುಖಾಂತರ ಭಾರತದ ಇಂಥ ಅನೇಕ 'ಪರ್ಯಾಯ' ಸಂಘ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಯಿತು.
- ನೀನಾಸಂ ರಂಗಭೂಮಿ, ಚಲನಚಿತ್ರ, ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆ ಎಂದರೆ ಭಾರತದ, ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ 'ಅನ್ಯ' ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದು 'ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮರಾಠಿ, ಬಂಗಾಳಿ, ಹಿಂದಿ ಹಾಗೇ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಜರ್ಮನ್, ರಷ್ಯಾ, ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳ ನಾಟಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು 'ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ' ಅನುವಾದ, ರೂಪಾಂತರಗಳ ಮೂಲಕ ತಂದಿದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ ವೈಶಾಲ್ಯತೆ ಪಡೆಯಿತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಚಲನಚಿತ್ರ, ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಸಹ ನಮ್ಮ ಅಂದರೆ ಕನ್ನಡದ ಅರಿವು, ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದವು.
- ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ನೀನಾಸಂ ಸಂಸ್ಥೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ರಂಗಭೂಮಿಗಳಿಗೂ ಕೊಂಡಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಾರಾಸಗಟು ಬಿಡದೆ, ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ

ಬೇರುಗಳು ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕದ ಹೂವುಗಳು ನೀನಾಸಂನಲ್ಲಿ ಮೂಡಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಟಕವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆಧುನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದಂತೇ, ತಲಕಾಡುಗೊಂಡ ಅಥವಾ ಷಾಜಹಾನ್ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕಂಪನಿ ನಾಟಕದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀನಾಸಂ ಬಳಗ ಆಡುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

- ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಣ - ಇತರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದ ನೀನಾಸಂ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಿಗೆ ಮ್ಯಾಗ್ನೇಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಜೊತೆ ಬಂದ ಏಳೂವರೆ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಹಾಗೂ ಫೋರ್ಡ್ ಸಹಾಯಧನ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ರಂಗಭೂಮಿ, ಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ನೀನಾಸಂ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ ಎಂದರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಗೌರವಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಈ ತರದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಲೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ನೀನಾಸಂನ 'ಮೊದಲುಗಳು' ಗಮನಾರ್ಹವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಂಗ ಮಂದಿರ - ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ರಂಗಮಂದಿರ; ಭಾರತದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಗ್ರಾಮೀಣ ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವವನ್ನು ನೀನಾಸಂ ಚಿತ್ರಸಮಾಜ ನಡೆಸಿದ್ದು ಅದೇ ರೀತಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ನೀನಾಸಂ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ಸ್ಥಾಪನೆ. ನೀನಾಸಂನ ತಿರುಗಾಟ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ 'ಅರೆ ವೃತ್ತಿ ಸಂಚಾರಿ ತಂಡ' ಆದದ್ದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.
- ಸಂಸ್ಥೆ ಕಟ್ಟುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಅನುವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದು. ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತನೆ ಕುರಿತ ಬರಹಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಲ್ಲದೆ. ನಟನೆ, ನಾಟಕ ರಚನೆ ಮತ್ತು ರಂಗ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧನೆಗೈದದ್ದು ನೀನಾಸಂನು ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟು ಜನಶಿಕ್ಷಣ, ಜನಮುಖಿ ಆಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡದ್ದು ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದಿಸುತ್ತಲೇ ವಿಶ್ವ ಸಮುದಾಯದೊಡನೆ, ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಮುಖಾ ಮುಖಿಯಾದದ್ದು.
- ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಸರಳತೆಯ ಸಾಕಾರ ರೂಪ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ 'ಬದ್ಧತೆಗಳ' ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಕಾರಣವಾಗಿ 'ನಿಷ್ಕರ'ವಾದಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದು.

೨.೨. ಮುನ್ನೋಟ :

ಇದುವರೆಗೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ನೀನಾಸಂ ಮೇಲೆ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನ, ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣಗಳು, ಬಂದ ಲೇಖನ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸಾಲದು. ಅವರ ರಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಕುರಿತಂತೆ ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣ, ಸಂವಾದಗಳು ನಡೆಯ ಬೇಕಿದೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗ ಬೇಕಿದೆ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಬದುಕು ಬರಹ ಸಾಧನೆಗಳ ಕುರಿತ ವಿವರವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕಿಗ ಸಕಾಲವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ನೀನಾಸಂ ಕುರಿತಂತೆ ನಡೆಯುವಂತಿದ್ದರೂ ಈ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇದುವರೆಗಿನ ರಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ನೀನಾಸಂಗಳು ಅನೇಕರಿಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರಕ ಆಗಬಲ್ಲವು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಎತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಚರ್ಚೆಗಳಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನಾಸಂ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತ ರಂಗಮಂದಿರ ನವೀಕರಣ ಗೊಳಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಆಯ್ದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಥಾ, ಕಾವ್ಯ ಭಾಗಗಳ ಪರಿಚಯದ ಯೋಜನೆಗಳು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಬಾರಿಯಿದ್ದ ತಿರುಗಾಟ ಈಗ ವರ್ಷಕ್ಕೆರಡು ಬಾರಿಯಾಗಿ ಹೊಸರೂಪ ಪಡೆದು ಕೊಂಡಿದೆ. ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಈ ವರ್ಷ ಸ್ವರ್ಣ ವರ್ಷಾಚರಣೆಯ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದು ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ೫೦ ವರ್ಷಗಳು ಸುಲಭದ ಹಾದಿಯೇನಲ್ಲ.

ಆದರೂ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಸ್ವರಗಳು ಕೇಳಿ ಬಂದವು. ನೀನಾಸಂ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಹವ್ಯಕರೇ ಇದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವಾಸವಿರಿಸಿ ಕೊಂಡ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಬೆಳೆಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರುವುದು ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಖೇದವೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಇದೇನೂ ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗದ ಸಮಸ್ಯೆ ಏನಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದ ಕೃತಿಗಳ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸರಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ೫೫೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಶ್ರಮವಹಿಸಿದರೆ ಇದೇನೂ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವಾಗಲಾರದು. ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಹೃದಯತಾ ಶಿಬಿರ ಇದ್ದದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರವಾಗಿದ್ದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನೇ ತೋರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ? ಚಲನಚಿತ್ರವೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೇ ತೀರಾ ಖಾಸಗಿ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ' ಮಾತುಕತೆ' ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ರಂಗ ಭೂಮಿಯ ಪತ್ರಿಕೆನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಲಾರದು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ನಿಧನದ

ನಂತರ ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಈಗಾಗಲೇ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಸರು ಮಾಡಿರುವ ಕೆ.ವಿ. ಅಕ್ಷರ ಅವರಿಗೆ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗಲಾರದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಇದುವರೆಗೂ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಬೆಳಗಿಸಿದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಹಣತೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ.

ಅನುಬಂಧಗಳು

೧.೧. ಅನುವಾದ ಬರಹಗಳು:

ಇಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಅನುವಾದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಚಲನಚಿತ್ರ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಬಂಧಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಹೊರತಾದ ಕಥೆಗಳು, ಚಿಂತನ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಝನ್ ಸಂಬಂಧಿ ಒಗಟು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಬರಹಗಳನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಂ ಗೋರ್ಕಿಯ ಕಥೆಗಳು, ಗಾಂಧೀಜಿ - ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಬರಹಗಳು, ಲೋಹಿಯಾರ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಝನ್ ಕುರಿತಾದ ಬರಹಗಳು ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧.೧.೧. ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಂ ಗೋರ್ಕಿಯ ಕಥೆಗಳು:

' ಮದರ ' ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದು ರಷ್ಯಾದ ಮಹಾನ್ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಂ ಗೋರ್ಕಿಯ ಏಳು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಿವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಜಂಬದ ಮರಿ', 'ಬದುಕಿನ ಹಾಡು ಪಾಡು', ಹಾಗೂ 'ಜ್ವಲಂತ ಹೃದಯ' ಗೋರ್ಕಿಯ ಓಲ್ಡ್ ಇಸರ್ಜಿಲ್ ಎಂಬ ಕಥಾ ಮಾಲಿಕೆಯವು. ಉಳಿದ 'ಕೂಲಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ', 'ಮುದುಕ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ', 'ತೈಮೂರ್‌ನ ಸೋಲು' ಮತ್ತು 'ತಾಯಿಯ ಒಲವು', ' ಟೇಲ್ಸ್ ಅಫ್ ಇಟಲಿ ' ಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡವು.

ಜಂಬದ ಮರಿ, ಬದುಕಿನ ಹಾಡು ಪಾಡು ಹಾಗೂ ಜ್ವಲಂತ ಹೃದಯ ಈ ಮೂರು ಕಥೆಗಳು ವಯಸ್ಸಾದ ಮುದುಕಿ ನಿರೂಪಕನಾದ ಕತೆಗಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬದ ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಹದ್ದು ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಒಬ್ಬ ಚೆಲುವೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಹದ್ದು ತಿರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಚೆಲುವೆ ಹದ್ದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ತನ್ನ ಮಗನೊಡನೆ ಅದೇ ಜನಾಂಗ ವಾಸವಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅದರ ಅ ಮಗನ ವರ್ತನೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂದವನೆ ಒಬ್ಬ ಚೆಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಲು ಹೋಗಿ, ಆಕೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದಾಗ ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಜನಾಂಗದ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷೆಗೂ ಬಗ್ಗದ ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ಸೇರದಂತೆ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆತನನ್ನು ಲಾರಾ (ಬಹಿಷ್ಕೃತನಾದವನು) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಬದುಕೇ ಬೇಸರವಾಗಿ ಸಾಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಆತ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ' ಲಾರಾ ' ಹೆಸರಿನ ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಿ ಇರುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಗರ್ವಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. 'ಬದುಕಿನ ಹಾಡು

ಪಾಡು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಸರ್ಜಿಲ್‌ಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋದ ಹಲವಾರು ಗಂಡಸರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳಿದ್ದರೆ, ವೈರಿಗಳ ಧಾಳಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ದಾರಿ ತೋರುತ್ತಾ ತನ್ನ ಜನಾಂಗದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಬೆಳಕಾದ ಡಾಂಕೋವಿನ ಕಥೆ 'ಜ್ವಲಂತ ಹೃದಯ'.

ಟೇಲ್ಸ್ ಅಫ್ ಇಟಲಿಯ ನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಕೂಲಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ' ಮತ್ತು 'ಮುದುಕ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ'ಗಳು ಶ್ರಮ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಕುರಿತವುಗಳಾದರೆ , 'ತೈಮೂರನ ಸೋಲು' ಹಾಗೂ 'ತಾಯಿಯ ಒಲವು' ಎಂಬೆರಡು ಕತೆಗಳು ತಾಯಿಯ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಒಲವು ಹಾಗೂ ಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮನುಕುಲದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಆಕೆ ನಿರ್ದಯಿಯೂ ಆಗಬಲ್ಲಳೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ' ತಾಯಿಯ ಒಲವು ಕಥೆ ' ತಾನು ಹಡೆದು ಆಡಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಮಗನೇ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ ನಾಶ ಮಾಡಲು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣೆದುರೆ ಆದ ಯುದ್ಧದ ಸಾವು, ನೋವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಇನ್ನೂ ದುರಂತವಾಗದಂತೆ ರಾತ್ರಿ ಮಗನನ್ನು ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಸಂತೈಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವನಿಗೆ ಚಾಕು ಹಾಕಿ ಇರಿದು, ತಾನೂ ಇರಿದುಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಮುಂದಿನ ಘೋರ ದುರಂತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕಥೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಆರಂಭದ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾಟಕ ' ವೀರಮಾತೆ ' ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಆಗಿದೆ.

೧.೧.೨. ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಕುರಿತ ಬರಹಗಳು :

ಗಾಂಧೀಜಿ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಇವರಿಬ್ಬರ ಕುರಿತಂತೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿ ಪ್ರೊ. ಮಧು ದಂಡವತೆ ಅವರ Marx And Gandhi ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೆ.ವಿ. ಅಕ್ಷರ ಅವರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಹಾದಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ' ಎನ್ನುವುದು ೧೯೧೬ ರಿಂದ ೧೯೪೮ ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಬರೆದ ಬರಹಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೊ . ಮಧು ದಂಡವತೆ ಅವರು ೧೯೭೫ ರ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬರೆದದ್ದು ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಗಾಂಧಿ ಕೃತಿ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿಯ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಇತಿಹಾಸದ ಒತ್ತಡ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲತತ್ವಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಹತ್ತು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಮೊದಲು ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಅವರ ಹಾಗೂ ಅನಂತರ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವರ್ಗ ಹೋರಾಟದ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ತರಲು ಶ್ರಮಿಸಿದರೆ, ಗಾಂಧೀಜಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಮಾನವೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಸಮಾನತೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದು ಈಗ ಇತಿಹಾಸ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಒತ್ತು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. “ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮಾಜವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ‘ಕ್ರಾಂತಿಯುತ ಪರಿವರ್ತನೆ’ ಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರೂಪುಗೊಳಿಸಿದ. ಗಾಂಧೀಜಿ ‘ಯಾವುದೇ ನಿಶ್ಚಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳದೆ, ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ, ತನ್ನದು ‘ಸತ್ಯಶೋಧನೆ’ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡ”^೧

ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮನುಷ್ಯನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿದರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಯಂತ್ರಗಳು, ಬಂಡವಾಳ, ಮನುಷ್ಯನ ಶ್ರಮ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆ, ಗ್ರಾಮಗಳ ಉದ್ಧಾರ, ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಇಬ್ಬರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಧು ದಂಡವತೆಯವರು ಈ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೇ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ಅಧಿಕೃತತೆಗಾಗಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಬರಹಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ ಕುರಿತು ಈ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. “ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಿಂತ; ಭೌತ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ವಿಚಾರ ತತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಸ್ತು ತತ್ವಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದ. ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಘನತೆ ಎಂದು ಕಂಡು ಕೊಂಡ ಆತ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಗಣಿಸಿದ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಅಂತರಾತ್ಮದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದಂಥವು. ಸತ್ಯದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡ. ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕೆ ಆತನ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರೀತಿ ಆತನ ಪ್ರಯೋಗ ಸಾಧನವಾದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಮಾತಾನಾಡಿಸುವುದೇ ಆತನ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು.”^೨

‘ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಹಾದಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಬಂಧದ ಒಂದು ಬರಹವು ಸೇರಿ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಬರಹಗಳಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಜೀವನ ರೇಖೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ವಿವರವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು. ಇವು ಕೇವಲ ಇಸವಿಗಳ ದಾಖಲಾತಿಯಾಗದೆ ಆಯಾಯ ಸಂದರ್ಭಗಳ

೧. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ, ಪುಟ ೧, ೧೯೮೦.

೨. ಅದೇ ಪುಟ ೧೧೯-೧೨೦.

ಕುರಿತ ಪುಟ್ಟ ವಿವರಣೆಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಬದುಕಿನ ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರವೆನಿಸಿದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮಿನಿಷ್ಟ್ರಿ ಆಫ್ ಇನ್‌ಫಾರಮೇಶನ್ ಅಂಡ್ ಬ್ರಾಡ್ ಕಾಸ್ಪಿಂಗ್‌ನ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ ಡಿವಿಜನ್ (ಡೆಲ್ಲಿ) ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸಮಗ್ರ ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಸುಮಾರು ೧೦೨ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳೆಲ್ಲ ಆ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಬರಹಗಳನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಆಯ್ದು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖನಗಳಿಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆವೃತ್ತಿಗಳೇ ಮೂಲವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶೀರ್ಷಿಕೆ, ಮೂಲ ಲೇಖನದ ಭಾಷೆ , ಬರೆದ ದಿನಾಂಕ ಹಾಗೂ ಸಂಪುಟ ಮತ್ತು ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬರಹಗಳು ೧೯೧೬ ರಿಂದ ೧೯೪೮ ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ಬರೆದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಬರಹಗಳನ್ನು ಲೇಖನಗಳು, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಉತ್ತರಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾಷಣಗಳು ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಲೇಖನಗಳು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ನಿಧಿ (Maduri and pushpa) ನನ್ನ ಟೊಂಕ ವಸ್ತ್ರ (my lion cloth) ಅಸಹಕಾರ ವಿಚಾರಣೆ (The great Trial) ಆಹಾರ ಕುತೂಹಲಿಗಳು (food Fadists) ಮನು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಗತ (Talk with manu Gandhi) ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ನಿಧಿ, ನನ್ನ ಟೊಂಕ ವಸ್ತ್ರ ಅಸಹಕಾರ ವಿಚಾರಣೆ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖನಗಳು . ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಡೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಎರಡು ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಸಂವಾದಗಳು ಎಂಥವರಿಗೂ ಮನಕಲಕುತ್ತವೆ. ಸೂಟುಬೂಟು ತೊರೆದು ಅರೆಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಟೊಂಕವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸುವ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಸಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೧೮ ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೨೨ ರಂದು ಅಹಮದಾಬಾದ್‌ನ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಸೆಷನ್ಸ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಮೌಖಿಕ ಹಾಗೂ ಲಿಖಿತ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವಂತೆಯೇ , ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಅಸಹಕಾರ ತೋರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ನಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂಬ ಅವರ ನಿಲುವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ತೆರೆದಿಡುತ್ತವೆ.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಉತ್ತರಗಳದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತ್‌ನ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಗರಾವ್, ಅನಾಮಧೇಯರಿಗೆ (ಗೋಖಲೆ ಬಗ್ಗೆ), ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಠಾಗೂರ್, ನೆಹರು, ಲಾರ್ಡ್ ಇರ್ವಿನ್ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆಯವರನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಗುರು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಯಾಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ

ತಾಕೂರರ ಟೀಕೆಗಳಿಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. (ತಾಕೂರರ ಟೀಕೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ- English learning) ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇನ್ನೊಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ , ನಮಗೆ ಮಹಾ ಸಾಕ್ಷಿಕರಾಗಿರುವವರು ಇವರು ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಕಾವಲು ನಿಂತಿರುವ ಭಟ The Great Sentinel) ೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚೌರಿಚೌರಾ ಘಟನೆಯ ಬಳಿಕ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆದ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ನೆಹರೂ ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಬರೆದ ಪತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. (ನೆಹರೂಗೆ ಪತ್ರ ೧೯೨೨. Letter to Jawaharalal Nehru).

'ಭಾಷಣಗಳು ' ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತ- ಕಾಶಿ ದರ್ಶನ (Specch at Banaras Hindu University) ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಸೌಹಾರ್ದ (Specch at prayer meeting) ಕೆಲವು ಬರಹಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.ಭಾರತ - ಕಾಶಿ ದರ್ಶನ ೧೯೧೬ ಫೆಬ್ರವರಿ ೨ ರಂದು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಹಿಂದೂ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಎಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಿದಾಗ ಮಾತಾಡಿದ ಭಾಷಣ ಆಗಿದೆ. ತುಂಬಾ ಚರ್ಚೆಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗಿರುವ ಈ ಭಾಷಣವು ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ೧೨ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೯೪೭ ರಂದು ಹಿಂದು, ಸಿಖ್, ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೌಹಾರ್ದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ 'ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಸೌಹಾರ್ದ '. ಈ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಭಾರತದ ವಿಭಜನೆ ಆಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಗಲಭೆಗಳಿಂದ ನೊಂದು ವಿಷಾದದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವಿದು.

ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಹಾದಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಪುಸ್ತಕ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಸಹಕಾರ, ರಾಜಕೀಯ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ, ಸೌಹಾರ್ದ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಬದುಕು, ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಿಲುವುಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು, ಶ್ರಮಿಸಿದ ಹಾದಿ ಎದುರಿಸಿದ ಎಡರು ತೊಡರುಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿದೆ.

೧.೧.೩.ರಾಮ ಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾರ ಬರಹಗಳು :

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತ ಕಂಡ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಿಂತಕ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬರಹಗಾರ, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೆ ಅವರ ನಿಲುವುಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿದ್ದ ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಲೋಹಿಯಾರ Interval During politics ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದ ' ರಾಜಕೀಯ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಡುವು (೧೯೭೦) ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಅವರದೇ Language ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದ 'ಭಾಷೆ' ಎಂಬುದು. *

ಸೋಷಲಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ, ಮ್ಯಾನ್ ಕೈಂಡ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. Wheel of History, will to power, marx Gandhi and socialism, The caste system, The Indian Agriculturer ಮೊದಲಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೂ ಕ್ರಾಂತಿ ಕೇ ಲಿಯೆ ಸಂಘಟನೆ, ಜಾತಿಪ್ರಥಾ, ಭಾಷಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಿಂದಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ವಿಶಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ರಾಜಕೀಯ ಮುಕ್ತಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ರಾಜಕೀಯ, ಸೌಂದರ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ, ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿ, ಕ್ರೀಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಜರ್ಮನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೋಷಲಿಸ್ಟ್ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪ್, ಅಮೇರಿಕಾ, ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡಗಳ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿ ಬಂದಾಗ ಬರೆದ ಲೇಖನವೇ Round the world ಪ್ರಪಂಚದ ಸುತ್ತ. ಜರ್ಮನಿ, ಯುಗೋಸ್ಲಾವಿಯಾ (ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ದೇಶ) ಅಮೇರಿಕಾ, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, ಜಪಾನ್, ಹಾಂಕಾಂಗ್, ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್, ಸಿಂಗಪುರ, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಸೀಲೋನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಕೆಲ ದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ನೀಡುವ ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಯುಗೋಸ್ಲಾವಿಯಾ - ಭಾಗಶಃ ಸೋಷಲಿಸ್ಟ್ ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತನ ಹೊಂದಲು ಯುತಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ದೇಶ; ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನ - ಹೆಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲ ರಾಣಿಯರಾಗಿರುವ ನೆಲ ; ಹಾಂಕಾಂಗ್ - ಸೊಗಸಾಗಿ ಬೆಳೆದ ದುರ್ಮಾಂಸ; ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್ - ಏಷ್ಯಾದ ಅವಕಾಶವಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ರಾಜ ಇತ್ಯಾದಿ.

* ೧೯೯೮ ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಹೊರತಂದಿರುವ ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಬರೆಹ ಸಂಪುಟ ಮಾಲಿಕೆಯ ೩ನೇ ಸಂಪುಟವಾದ 'ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ'ದಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣವರು ಲೋಹಿಯಾರ Language ಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣದ ವ್ಯಕ್ತಿ ದೇವರುಗಳಾದ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ ಶಿವರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನವೇ Ram, Krshina, and shiva.* ಈ ಲೇಖನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಈ ಮೂವರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಂದರೆ, “ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ ಶಿವ- ಈ ಮೂವರು ಇಂಡಿಯಾದ ಪೂರ್ಣತ್ವದ ಮೂರು ಮಹತ್ ಸ್ವಪ್ನಗಳು. ಮೂವರೂ ತಂತಮ್ಮದೇ ಹಾದಿಯುಳ್ಳವರು, ರಾಮನದ್ದು ಸೀಮಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆ; ಕೃಷ್ಣನದ್ದು ಸಮೃದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆ; ಶಿವನಾದರೋ ಪ್ರಮಾಣಾತೀತ.”^೩

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಗಂಭೀರವಾದ ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗಿರುವ ಲೇಖನ ‘ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಮೈ ಬಣ್ಣ’ (Beauty and skin colour). ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಮೈಬಣ್ಣದ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರದ ಆರ್ಯರು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣ ದವರಾದರೆ , ದಕ್ಷಿಣದ ದ್ರಾವಿಡರು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಚೆಲುವು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಒಂದು ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಮೈ ಬಣ್ಣ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಹೊರತು ನಿರ್ಧಾರಕ ಅಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯುರೋಪಿನವರಂತೆ ನೀಗ್ರೋಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ಆಳಿದ್ದರೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಪ್ಪು ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕತೆ ಹತ್ತಿರದವು. ಲೈಂಗಿಕತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲ, ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲದೆ ಸೌಂದರ್ಯವಿಲ್ಲ . ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ‘ರಾಜಕೀಯ’ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಡೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ದಿಲ್ಲಿ(Dilli also called Delhi) ಇಂಡಿಯಾದ ನದಿಗಳು (Rivers of India) ಮೊದಲಾದ ಲೇಖನಗಳು ಲೋಹಿಯಾರ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೊದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಸಂಪುಟ 3 ರಲ್ಲಿ ‘ಭಾಷೆ’ ಎಂಬ ಭಾಗ -1 ರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುವಾದಕರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು (ಕೊನೆಯ ಭಾಷೆಯೆಂಬ ಪುಟ್ಟ ಲೇಖನವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ)ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ‘ ಭಾಷೆ ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ (ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಆಡಳಿತ ಇತ್ಯಾದಿ) ಲೋಹಿಯಾರ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳು ಸೇರಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹದಿನೈದು ಅನುಬಂಧಗಳಿವೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ : ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಉಚ್ಚಾಟನೆ, ಹಿಂದಿಯ

★ ಈ ಲೇಖನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಇದೇ ಹೆಸರಿನ ಲೇಖನದ ಎರಡನೇ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಇದೇ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆರೋರಾ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನುಬಂಧ -೧ ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾರ ಬರಹಗಳು, ಸಂಪುಟ ೨ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು. ಪುಟ ೪೧೩-೪೩೬.

೩. ರಾಜಕೀಯದ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಡುವು, ಪುಟ ೫೦, ೧೯೭೦.

ಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಜನ ಭಾಷೆಗಳು, ಜನಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪಾಳೇಗಾರಿ ಭಾಷೆಗಳ ಮುಖಾಮುಖಿ, ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಜನರು, ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಭಾಷೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಲೋಹಿಯಾರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. “ ಹಿಂದಿ ಕೇಂದ್ರದ ಸಂಪರ್ಕದ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು , ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೇವಲ ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಸಹಿತ ಪದವಿವರೆಗೆ ಪ್ರಾಂತ ಭಾಷೆಗಳಿದ್ದು ಅನಂತರ ಹಿಂದಿ ಇರಬೇಕು. ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದ ತಮ್ಮದೇ ಭಾಷೆ ಇರಬೇಕು. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರದೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದಿಸಬೇಕೆಂದಾಗ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಇರಬೇಕು. ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಮಾತೃ ಭಾಷೆ, (ಪ್ರಾದೇಶಿಕ), ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆ (ಹಿಂದಿ) ಹಾಗೂ ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಬೇಕಾದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಭಾಷೆ ಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಆಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ನೆಹರು ಸೇರಿದಂತೆ ಕೆಲವು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಅಸಹನೆ ಇದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇರದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಕೆಲವೇ ಲಕ್ಷ ಮಂದಿ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಳೇಗಾರಿ ಶೋಷಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛಾಟಿಸಬೇಕು”^೪

ಅವರು ತಮ್ಮ ಸೋಷಲಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ನೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿರೋಧ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತೊಲಗಿಸಿ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (೧೯೫೯- ನಾಸಿಕ, ೧೯೬೧- ಉಚ್ಛಾಯಿನಿ, ೧೯೬೨- ಹೈದರಾಬಾದ್) .

೧.೧.೪ ರೈನ್:

೧೯೮೫ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಈ ಪುಸ್ತಕ ತುಂಬ ಮೌಲಿಕವಾದುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ತರದ ಪುಸ್ತಕ ಹೊಸದಾಗಿದೆ. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಕೆಲವು ಶಾಖೆಗಳು ಚೀನ ಹಾಗೂ ಜಪಾನುಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಆ ಶಾಖೆಗಳು ಹಲವು ಉಪ ಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಬೆಳೆದವು. ಅಂತಹುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು ರೈನ್ ಶಾಖೆ.

೪.ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಪುಟ-೭-೧೧, ೧೨-೪೯, ೧೯೯೮.

ಯುನ್ ಎಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಗಳಿಲ್ಲ. ಯುನ್ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆಂದರೆ ದಾಖಲಾಗಿರುವ ಒಗಟು, ಸಂವಾದ, ಕಥೆ, ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಮಾತ್ರ. ಡಿ.ಟಿ. ಸುಜುಕಿ ಎಂಬುವವರು ಯುನ್ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಈ ಕೃತಿಯು ಒಗಟು, ಸಂವಾದ, ಕಥೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೂಲವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿ ರೂಪದ 'ತೋರು ಬೆರಳು' ಮಾತ್ರ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ, ಅದರ ಕವಲುಗಳು ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು, ಚೀನಾ, ಜಪಾನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಯುನ್ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದ ಬಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದದ ಒಗಟು, ಕಥೆ, ಸಂವಾದಗಳು, ಯುನ್‌ಗೆ ತೋರು ಬೆರಳಾಗಿರುವಂತೆ, ಅವರ ಈ ಮುನ್ನುಡಿ ಯುನ್ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಓದುಗರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತೋರು ಬೆರಳಾಗಿದೆ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಈ ಅನುವಾದದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ೮೧ ಕಥೆ, ಸಂವಾದ, ಮುಂಡಿಗೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶಿಷ್ಯ ಏನನ್ನೋ ಕೇಳುವುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಗುರು ಇನ್ನೇನೋ ಹೇಳುವುದು. ಪ್ರಶ್ನೆ- ಉತ್ತರಗಳಿಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧಗಳೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಯುನ್‌ನಲ್ಲಿ 'ಗುರು'ವಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವ ಇದೆ. ಆದರೆ ಗುರುವಿನ ಮಾತು ವರ್ತನೆಗಳು ತುಂಬಾ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡಬಹುದು.

ಏಟಿನ ಒಡವು

ಗೊಸೊ, ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು.- ದಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಯುನ್ ಗುರು ನಿಮಗೆ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಎನ್ನಿ . ನೀವು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಮಾತಾಡಬಾರದು, ಹಾಗಂತ ಗುರುವಿನ ಎದುರು ಮೌನವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಹೇಳಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ?

ಈ ಒಡವಿಗೆ, ಮುಮೊನ್ ಎಂಬಾತ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ಹೀಗೆ-

' ಆತನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಒಂದು ಏಟು ಬಾರಿಸುತ್ತೇನೆ;(ಪುಟ ೩೨)

ತೂಕದಲ್ಲಿ ಮಾತು

ಗುರು ಟೊಜನ್, ವಿಹಾರದ ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಸೆಣಬನ್ನು ತೂಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷು ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ.

ಬುದ್ಧ ಎಂಬುದೇನು, ಹೇಳುತ್ತೀರಾ? ಎಂದು

ಟೊಜನ್ ಉತ್ತರಿಸಿದ - ' ಹತ್ತು ಸೇರು ಸೆಣಬು'(ಪುಟ ೫೫)